

БІЛЧАК О. А.,
кандидат юридичних наук,
доцент, професор кафедри ОРД
(Національна академія Служби безпеки
України)

УДК 343.132

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

На основі аналізу чинного законодавства та літературних джерел у статті актуалізовано проблеми правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій. З огляду на сучасну практику досудового розслідування вказано на способи їх вирішення. Сформульовано конкретні пропозиції щодо змін кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, негласні слідчі (розшукові) дії.

Основываясь на анализе действующего законодательства и литературных источников, в статье актуализировано проблемы правового регулирования негласных следственных (розыскных) действий. С учётом современной практики досудебного расследования определены пути их разрешения. Разработаны конкретные предложения по внесению изменений в уголовное процессуальное законодательство.

Ключевые слова: уголовное производство, досудебное расследование, негласные следственные (розыскные) действия.

On the basis of current legislation and references in Article actualized problems of legal regulation of covert investigative (detective) of action. Given the current practice of pre-trial investigations indicated on their solutions. Formulated specific proposals for amending the criminal procedure law.

Key words: criminal proceedings and pre-trial investigations, covert investigative (detective) actions.

Вступ. Предметом пильної уваги фахівців, одразу ж після запровадження до системи досудового розслідування інституту негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД), виступив стан їх нормативно-правового забезпечення. Специфіка правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій полягає у значній деталізації порядку їх організації та проведення нормами кримінального процесуального закону, а також у тому, що основу їх регламентації складають нормативні акти різної юридичної сили. Поряд з тим, як свідчить проведений аналіз, значна глибина правової регламентації, установленої КПК України, наявність нормативних актів, що деталізують процедуру здійснення НСРД на підзаконному рівні, не запобігли виникненню суттєвих проблем під час практичного застосування положень відповідного законодавства. Викладене обумовлює необхідність проведення наукового дослідження за вказаним напрямом.

Постановка завдання. Важливе значення для розвитку кримінальної процесуальної науки в частині теоретичного обґрунтування поняття й системи негласних слідчих (розшукових) дій, вивчення проблем їх організації та проведення, застосовуваних методів та засобів їх здійснення, а також використання одержаних результатів на досудових та судових стадіях кримінального провадження мають наукові здобутки В.О. Біляєва, Р.І. Благути,

А.В. Ватраль, М.Л. Грібова, С.О. Гриненка, Ю.М. Гуріна, О.М. Дроздова, М.О. Заремби, О.Ю. Кобця, М.І. Костіна, В.В. Комарницького, С.С. Кудінова, Н.К. Макаренко, В.Г. Уварова, В.А. Фастовця, О.В. Швидкової, Р.М. Шехавцова, С.С. Чернявського, Л.І. Щербини та інших фахівців. Аналіз праць перерахованих авторів свідчить, що вони досліджували лише окремі теоретичні та практичні проблеми, пов'язані із запровадженням до структури досудового розслідування інституту негласних слідчих (розшукових) дій. Комплексного підходу до вивчення проблем правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій не застосовувалось, що обумовлює **актуальність наукового дослідження** нашої статті.

Виклад основного тексту. Систему нормативно-правового регулювання НСРД складають законодавчі й підзаконні нормативні акти міжвідомчого та відомчого рівня. На такі обставини уже неодноразово зверталась увага у науковій літературі, зокрема О.В. Коваль зазначав, що правове регулювання НСРД «здійснюється за допомогою системи законодавчих та підзаконних нормативних актів» [1, с. 143-147]. Наведена ознака притаманна негласним слідчим (розшуковим) діям, водночас слід взяти до уваги те, що її існування є цілком обґрунтованим. Об'єктивні причини полягають в тому, що НСРД не мають чітко установленної законом процесуальної форми, відомості про факт та методи їх проведення є державною таємницею, тому їх просто неможливо повністю врегулювати на рівні закону [2, с. 452-461; 3, с. 45-47]. Проте аналіз практичного досвіду проведення НСРД свідчить про існування певних проблем у їх правовій регламентації, що потребують невідкладного вирішення.

Підстави та порядок проведення НСРД визначено гл. 21 КПК України, за змістом ст. 246 якої вони переважно здійснюються у кримінальному провадженні щодо тяжких чи особливо тяжких злочинів. До таких НСРД належать аудіоконтроль, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК), накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК), огляд та виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК), зняття інформації з електронних інформаційних систем в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді (ч. 1 ст. 264 КПК), а також обстеження публічно недоступних місць, житла та іншого володіння особи (ст. 267 КПК), спостереження за особою, річчю, місцем (ст. 269 КПК), аудіоконтроль, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК), контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК), виконання спеціального завдання із розкриття злочинної діяльності організованої злочинної групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК), негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК) [5, ст. 88]. Відповідно, винятком складатимуть зняття інформації з електронних інформаційних систем (ч. 2 ст. 264 КПК), якщо доступ до інформаційних систем або їх частин не обмежується власником, володільцем, утримувачем, або не пов'язаний з подоланням логічної системи захисту, а також установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК). Організація та проведення цих негласних слідчих (розшукових) дій може відбуватися з метою розслідування злочинів, відповідальність за які встановлена КК України, незалежно від ступеня тяжкості вчинених діянь. Отже, ч. 2 ст. 246 КПК України закріплює перелік статей кримінального процесуального закону, які визначають НСРД, які проводяться щодо тяжких, особливо тяжких злочинів, а НСРД, що можуть здійснюватися з метою розслідування злочинів, незалежно від ступеня їх тяжкості, ми визначаємо лише логічним шляхом. У зв'язку з тим, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій нерідко пов'язане з обмеженням прав людини, підстави та порядок їх повинні бути чітко унормованими. З метою конкретизації положень законодавства до ч. 2 ст. 246 КПК України доцільно внести деякі доповнення. На наш погляд, адекватному тлумаченню положень кримінального процесуального законодавства сприятиме те, що редакція зазначеної статті закону буде доповнена реченням: «Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ч. 2 ст. 264, ст. 268 цього Кодексу, проводяться у кримінальному провадженні незалежно від тяжкості вчиненого злочину».

Підсумки дослідження положень кримінального процесуального законодавства та зокрема, статей, які визначають підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст.ст. 246–248, 250 КПК України), порядок фіксації та використання отриманих за ними результатів (ст.ст. 252, 254–257 КПК України) вказують на те, що негласні слідчі (розшу-

кові) дії можуть бути проведеними винятково у ході ведення досудового розслідування. Поряд з тим, як справедливо вказує Д.П. Письменний, з огляду на зміст ч. 3 ст. 333 КПК України, негласні слідчі (розшукові) дії можуть бути проведеними після закінчення досудового розслідування за дорученням суду [7, с. 70-73]. Згідно із зазначеною нормою кримінального процесуального закону, «у разі, якщо під час судового розгляду виникне необхідність у встановленні обставин або перевірці обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, і вони не можуть бути встановлені або перевірені іншим шляхом, суд за клопотанням сторони кримінального провадження має право доручити органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії. У разі прийняття такого рішення суд відкладає судовий розгляд на строк, достатній для проведення слідчої (розшукової) дії та ознайомлення учасників судового провадження з її результатами» [5, ст. 88]. Зі змісту положень статті не впливає, чи може суд дати доручення органу досудового розслідування на проведення саме негласних слідчих (розшукових) дій. Проте в ч. 5 цієї ж статті зазначається, що «слідчі (розшукові) дії, які проводяться на виконання доручення суду, здійснюються в порядку, передбаченому главами 20 та 21 цього Кодексу» [5, ст. 88]. На основі проаналізованого можна зробити висновок, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій можливе не лише на стадії досудового розслідування, але й під час судового розгляду кримінальних справ. Вивчення практики проведення негласних слідчих (розшукових) дій говорить про те, що відповідний досвід здійснення НСРД відсутній, а їх провадження відбувається винятково на стадіях досудового розслідування. І це цілком обгрунтовано, оскільки обумовлюється функціональним призначенням НСРД у кримінальному судочинстві, що є засобом прихованого отримання фактичних даних про події та обставини, що стосуються предмету доказування. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій досягає своєї мети лише у випадку, коли вони відбуваються таємно, зокрема тоді, коли особі навіть не було оголошено про підозру (п. 3 ч. 1 ст. 276 КПК України). Здійснення ж негласних слідчих (розшукових) дій на етапі судового розгляду кримінальної справи є недоречним хоча б тому, що на цій стадії відбулося відкриття матеріалів іншій стороні (ст. 290 КПК України) і проведення будь-яких слідчих дій для сторони захисту є досить передбачуваним. Окрім того, проведення негласних слідчих розшукових дій на підставі ухвали суду не передбачається також положеннями ст. 246 КПК України, якою визначено їх підстави. З викладеного можна зробити висновок, що редакція ч. 5 ст. 333 КПК України повинна бути зміненою, і може бути викладеною у такому формулюванні: «Слідчі (розшукові) дії, які проводяться на виконання доручення суду, здійснюються в порядку, передбаченому гл. 20 цього Кодексу».

Чинний кримінальний процесуальний закон врегульовує проведення негласних слідчих (розшукових) дій у звичайних та невідкладних випадках. Зокрема, у ст. 250 КПК України зазначено, що у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей і майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, а також запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до винесення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. З урахуванням положень п. 1.15 Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затвердженої спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1681/51 від 16 листопада 2012 р., негласні слідчі (розшукові) дії, лише передбачені ст. 268 (установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, ст. 269 (спостереження за особою, річчю, місцем) у виняткових невідкладних випадках дозволяється проводити до ухвалення слідчого судді [8, п. 1.15.]. Після початку негласної слідчої (розшукової) дії, що проводиться в порядку ст. 250 КПК України, прокурор зобов'язаний невідкладно звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді, який здійснює її розгляд у встановленому порядку. Якщо слідчий суддя винесе ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшу-

кової) дії, їх виконання повинно бути негайно припинено, а отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена під контролем прокурора.

Встановлений законом порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, безперечно, спрямований на те, щоб гарантувати дотримання прав окремих осіб у ході ведення кримінального провадження. Поряд з тим у практичній діяльності нерідко виникають випадки, коли реагування з боку суб'єкта досудового розслідування на ту чи іншу ситуацію, що склалася у кримінальному провадженні, повинно бути негайним. Нерідко для того, щоб припинити злочин, або запобігти його вчиненню, необхідно провести негласні слідчі (розшукові) дії, які забезпечать отримання відомостей, що дозволять виявити місцезнаходження особи, встановити маршрут її руху, плани щодо вчинення протиправних дій, чи наявності відповідних намірів. Здебільшого, це негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ст.ст. 261, 262 КПК України (накладення арешту на кореспонденцію, її огляд та виймка); ст. 263 КПК України (зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж), ст. 264 КПК України (зняття інформації з електронних інформаційних систем), хоча не виключено настання раптової необхідності проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій. Незважаючи на те, що кримінальним процесуальним законодавством визначено строки розгляду слідчим суддею клопотань на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (6 год.), у дійсності значна кількість часу витрачається також на підготовку необхідних документів, погодження їх з прокурором. Враховуючи аналогічний за змістом досвід оперативно-розшукової діяльності та сучасні потреби практичних підрозділів, вважаємо, у кримінальному процесуальному законодавстві доцільно встановити винятковий порядок проведення для усіх негласних слідчих (розшукових) дій, здійснення яких у звичайному порядку потребує дозволу слідчого судді. Викладена думка підтверджується також результатами анкетного опитування співробітників оперативних та слідчих підрозділів, на підтримку якої висловилося 77% респондентів.

Наступним питанням, що потребує вирішення, є те, що у ході провадження негласних слідчих (розшукових) дій органи досудового розслідування можуть отримувати інформацію про вчинення злочинів, розкриття та розслідування яких не належить до їх компетенції. З метою забезпечення реалізації функцій кримінального судочинства ця інформація не повинна бути втрачена, а передана компетентним суб'єктам для перевірки та реагування. З огляду на це ст. 257 КПК України містить норму, яка вказує, що передання інформації, одержаної внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюється тільки через прокурора, таким чином визначаючи засади взаємодії різних суб'єктів у діяльності із розкриття та розслідування злочинів [9, с. 15-23]. Водночас з метою створення належного правового підґрунтя взаємодії її слідчих підрозділів із прокуратурою, а також із оперативними та слідчими підрозділами, які входять до складу державних органів, доцільно розробити міжвідомчу інструкцію, яка б встановлювала правові засади такої взаємодії.

Чинний КПК України постановляє, що осіб, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваного, його захисника, відповідно до ч. 1 ст. 253 КПК України, про таке обмеження письмово має повідомити прокурор або за його дорученням слідчий. Аналіз практики проведення НСРД вказує на певні проблеми у правореалізації цієї норми. Наприклад, під час проведення негласної слідчої дії зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж у кримінальному провадженні отримуються дані про зміст телефонних розмов підозрюваного з десятками, іноді сотнями абонентів. Після закінчення такої НСРД постає законодавче питання щодо необхідності повідомлення не лише власника номера мобільного телефону, щодо якого проводилася негласна слідча дія, (підозрюваного), але й усіх абонентів, з якими він спілкувався. Враховуючи викладений факт, вважаємо, що норми ст. 253 КПК України потребують уточнення задля визначення конкретних суб'єктів, які повідомлятимуться про результати НСРД, особливо якщо здобуті у її ході матеріали використовуватимуться у доказуванні на досудовому розслідуванні та суді. Висловлена думка знаходить підтримку і в науковій літературі [10, с. 147-152; 11].

З огляду на практичний досвід, набутий в умовах роботи за КПК України-2012, деякого удосконалення потребують положення законодавства, що визначають порядок провадження

окремих негласних слідчих (розшукових) дій. На практиці виникають проблеми щодо негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України). Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії у здебільшого може бути пов'язаним із необхідністю проникнення до публічно недоступних місць, житла та іншого володіння особи. Беручи до уваги, що у ст. 274 КПК України не визначено порядку проникнення до вказаних об'єктів, цю НСРД слід проводити в комплексі з обстеженням публічно недоступного місця, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України). Однак в деяких випадках, з огляду на відсутність чіткого тлумачення вказаних норм, слідчі судді не погоджують відповідних клопотань, посилаючись на те, що за логікою ст. 274 КПК України в ході її здійснення відбувається негласне обстеження публічно недоступних місць, житла та іншого володіння особи. У зв'язку із викладеним, виникає необхідність внесення редакційних змін до ст. 274 КПК України, зміст якої слід доповнити окремим пунктом: «Якщо при проведенні негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження, виникає потреба проникнення до публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, у клопотанні до слідчого судді вказується на необхідність проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії».

Аналогічні проблеми виникають при одержанні дозволу на проведення НСРД у порядку п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК України. В деяких випадках слідчі судді відмовляють в наданні дозволу на здійснення аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК України) оскільки, на їх думку, достатньо дозволу, наданого для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи (п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК України). Оскільки під час розгляду клопотань слідчі судді неоднозначно тлумачать зміст положень ст.ст. 267, 260 КПК України, на наш погляд, існує необхідність внесення редакційних змін до ст. 260 КПК України, згідно з якими до її змісту буде внесено ч. 2, яка постановлятиме, що проведення аудіо-, відеоконтролю особи може відбуватися після встановлення спеціальних технічних засобів, що відбувається при провадженні НСРД, визначеної ст. 267 КПК України.

Відповідно до усталеної практики встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України), як правило, відбувається у комплексі зі зняттям інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України). У разі проведення досудового розслідування щодо злочину невеликої та середньої тяжкості, проведення вказаної НСРД (ст. 268 КПК України) значно ускладнюється, оскільки отримання відомостей про факти телефонних з'єднань, необхідних для локалізації зони пошуку, відбувається в межах НСРД, регламентованої ст. 263 КПК України, та можливе лише у випадку вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. У зв'язку з тим, що під час отримання таких даних не відбувається втручання в приватне спілкування особи, а також, з тим, що з метою встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) є необхідним їх отримання, а вказана негласна слідча розшукова дія може проводитись у досудовому розслідуванні будь-яких злочинів, незалежно від ступеня тяжкості, тому, на наш погляд, доцільним є внесення змін до ст. 263 КПК України та доповнення її ч. 2 у такій редакції: «Отримання інформації про факти телефонних з'єднань та місцезнаходження кінцевого обладнання абонента зв'язку не є втручанням в приватне спілкування. Проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії може здійснюватись у кримінальних провадженнях з метою розслідування злочинів незалежно від ступеня їх тяжкості». У зв'язку з внесенням відповідних змін, нумерація наступних частин ст. 263 КПК України повинна бути зміненою. З урахуванням таких змін, запропоноване вище редакцію ч. 2 ст. 246 КПК України буде доповнено, і вона матиме такий вигляд: «Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ч. 2 ст. 263, ч. 2 ст. 264, ст. 268 цього Кодексу, проводяться у кримінальному провадженні незалежно від тяжкості вчиненого злочину».

Згідно із встановленим КПК України порядку (ч. 1 ст. 261 КПК України), накладення арешту на кореспонденцію особи без її відома проводиться у виняткових випадках на підставі ухвали слідчого судді. Огляд затриманої кореспонденції проводиться в установі зв'язку, якій доручено контролювати і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а якщо треба – за участю спеціаліста (ч. 1 ст. 262 КПК України). У присутності зазначених осіб слідчий вирішує питання про відкриття і оглядає затриману

кореспонденцію. У випадку накладення арешту на кореспонденцію, яка пересилається державним підприємством «Укрпошта», проведення відповідної НСРД відбувається відповідно ustalеної практики проведення аналогічних за змістом оперативно-розшукових заходів. Однак підсумки дослідження наукових джерел, практичного досвіду переконливо доводять, що невирішеним залишається питання про накладення арешту на кореспонденцію, яка пересилається недержавними операторами поштового зв'язку, популярність яких нині зростає. На таку проблему вказувало багато фахівців, зокрема М.М. Алексійчук, В.В. Василичук та П.В. Дерев'яноко зазначали про труднощі проведення цієї НСРД підрозділами МВС України у випадках, коли «пересилка кореспонденції забезпечується недержавними операторами поштового зв'язку, адже «більше 30 підприємств, які мають ліцензію на надання послуг щодо поштового зв'язку, серед яких і фінансові відправлення, не мають допуску до державної таємниці, і такий допуск не передбачений ліцензіями» [12, с. 68-78]. Також виникає проблема накладення арешту на кореспонденцію у випадках умисної зміни відправником своїх справжніх даних на вигадані, або внесення інших недостовірних даних в адресну частину поштового відправлення, що є критерієм відбору з поштового потоку заарештованих відправлень. У зв'язку з наведеним, проблеми накладення арешту на кореспонденцію потребують окремого наукового дослідження з метою їх подальшого розв'язання. Окрім того, на сьогодні існує чимало не вирішених проблем правового регулювання щодо організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Одну із них становить відсутність детального правового регулювання порядку виготовлення та використання несправжніх (імітаційних) та ідентифікованих (помічених) засобів. Тому існує нагальність щодо розробки та прийняття міжвідомчих нормативних актів, які б встановлювали перелік різновидів несправжніх (імітаційних) та ідентифікованих (помічених) засобів, регламентували процедуру їх виготовлення, обліку, зберігання та використання.

Вивчення практичного досвіду свідчить про необхідність розробки та прийняття окремих нормативних актів, які б встановлювали детальний правовий порядок здійснення НСРД, що є окремими формами контролю за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), порядок виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), а також установлювали б підстави та порядок використання відносин конфіденційного співробітництва при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 275 КПК України). Вирішенню вказаних проблем можуть сприяти наукові дослідження, які забезпечуватимуть теоретичне підґрунтя для вдосконалення чинного законодавства, зокрема шляхом розробки відповідних нормативних актів, які регулюватимуть порядок взаємодії оперативних та слідчих підрозділів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій тощо. Висвітлені проблеми потребують передусім глибокого аналізу науковців та практиків, що є фахівцями за окремими напрямками діяльності. Адже тільки вибудувавши чітку вертикаль нормативних актів, які регламентуватимуть порядок організації та здійснення уповноваженими суб'єктами та негласних слідчих (розшукових) дій, можна говорити про існування у національному законодавстві достатньої правової основи для їх проведення.

Висновки. Підсумки дослідження положень чинного кримінального процесуального законодавства та практики його застосування вказують на те, що КПК України визначено систему, підстави та порядок здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, а детальна правова регламентація їх проведення забезпечується відомчими нормативними актами окремих органів. Водночас на рівні положень кримінального процесуального закону існує чимало прогалин, які перешкоджають їх ефективному застосуванню у ході ведення кримінальних проваджень. З метою удосконалення правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій потребує розроблення низка підзаконних нормативних актів міжвідомчого рівня, які б регламентували порядок їх здійснення.

Список використаних джерел:

1. Коваль О.В. Нормативно-правове забезпечення здійснення негласних слідчих (роз-

шукових) дій / О.В. Коваль // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2014. – Том 27(66), № 2. – С. 143–147.

2. Шумило М.Є. Оперативно-розшукові заходи в структурі досудового розслідування в проекті КПК України / М.Є. Шумило // Право України. – К. : 2012. – № 3–4. – С. 452–461.

3. Горбачевський В.Я. Роль і місце негласного розслідування у кримінальній юстиції / В.Я. Горбачевський // Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України : матеріали круглого столу (Київ, 7 жовт., 2011 р.). – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2011. – 168 с.

4. Лоскутов Т. Отраслевое регулирование негласных следственных (розыскных) действий [Электронный ресурс] / Т. Лоскутов // *Legea si Viata*. – 2014 (январь). – С. 60–63. – Режим доступа : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2014/1-3/1-3.pdf>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України КПК України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.

6. Музиченко О.В. Поняття, підстави та мета проведення негласних слідчих (розшукових) дій / О.В. Музиченко // Актуальні проблеми реформування сучасного законодавства : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 23–24 трав. 2014 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 107–109.

7. Письменний Д.П. Регламентация слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій в Кримінальному процесуальному кодексі України / Д.П. Письменний // Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.). – МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінологічна асоціація України, 2012. – С. 70–73.

8. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України від 16.11.2012р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.

9. Скулиш Є.Д. Негласні слідчі (розшукові) дії за кримінально-процесуальним законодавством України / Є.Д. Скулиш // Вісник національної академії прокуратури України. – 2012. – № 2. – С. 15–23.

10. Благаута Р.І. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми підготовки та проведення / Р.І. Благаута // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 147–152.

11. Старенький О. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми правового регулювання [Електронний ресурс] / О. Старенький. – Режим доступа : http://law.univ.kiev.ua/images/abook_file/conf2014_krimprotses_starenky.pdf.

12. Василичук В.В. Удосконалення порядку проведення негласних слідчих (розшукових) дій / В.В. Василичук, М.М. Алексійчук, П.В. Дерев'яноко // Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 1. – С. 68–78.

